

okusnega ovočja speča tudi v druge dežele. Trta je le sèm ter tjà zasajena, vzlasti ob sotočji Veltave in Labe. Občeznana je imenitno Melniško vino. Živinoreja je po nekaterih krajih vse hvale vredna. Najimenitnejša je reja ovač. Mnogo imajo Čehi perotnine, vzlasti gosi in bažantov (fazanov); zadnji slovó po obilosti in dobrem mesu daleč po svetu. Po nekaterih krajih prav dobro napreduje bčeloreja. Posebno bogata je češka dežela raznih kopanin. Zlatá zdaj več nima a toliko več se dobiva srebra, svinca, cina, antimona, žvepla, železa, premoga in izvrstne zemlje porcelanke. — Kar se tiče obrti, po vsej pravici se sme Češka imenovati prva dežela v avstrijsko-ogerskej monarhiji. Čehi so jako podvzeten, priden in izúmljiv narod. Kamor koli prideš, povsod najdeš tovarne in različne rokodelnice. Vrednost raznih obrtnih izdelkov se ceni na leto na več nego 200 milijonov goldinarjev. Na Češkem se izdeluje volнено blago, pavolnik, platno, sùkno, steklo, železnina, pesni sladkor, úsnije, jermenje, rokovice, različno rokodelsko in poljedelsko orodje, žica (drat), parni stroji, železnične šine itd.

Iz vsega tega je razvidno, koliko zmòre trud in pridnost oratarska, rokodelska in trgovska, ako ti trije stanovi delajo uzajemno ter drug drugega podpirajo v prospeh in blagor domovine.

— 6.

Pisma mlademu prijatelju.

XVIII.

Dragi Bogdan!

menil sem ti vže, da je Janežič izdajal zabavni list „Slovensko bčelo“ (1850—53), ki je umrla koncem tretjega leta. A vedno bolje se je unemala želja po leposlovnem listu slovenskem in svetovali so Janežiču, da obnovi „Slovensko bčelo“. In res je jel izdajati 1854. l. nov list „Glasnik“, katerega pa je prišel samó prvi zvezek na svetlo. Dobrih duševnih in gmotnih moči je še nedostajalo za slovensk leposloven list. Naposled se odloči Janežič tretjič na izdavo beletrističnega (leposlovnega) časopisa. In takrat mu ni izpodletelo. Dobili smo prvi slovenski leposlovno-znanstveni list v pravem pomenu besede: „Glasnik Slovenski“, ki je izhajal malone deset let (1858—1868 prvega junija) po jedenkrat, dvakrat ali trikrat na mesec na jednej, dveh ali treh polah in se je tiskal v Leonovej tiskarni v Celovci (1866 in 1868 pa v Blaznikovej v Ljubljani). „Glasnik“ je prinašal izvòrne pesni in povesti, životo-pise in potopise, razprave jezikoslovne, zgodovinske, naravoslovne in krajepisne, preводе (osobito iz slovanskih jezikov), národno blago, slovansko berilo, kritike, literarne dopise in naznanila, tikajoča se Slovanstva — — v čistem, gladkem, mikavnem jezici. Da-si niso vsi spisi vselej krasoslovno dovršeni, vender jih je lepa vrsta, ki so prave klasične (stalne) vrednost in se štejejo mej biserje slovenske književnosti. Janežič je umel zbrati krog svojega literarnega ljubljénčka najboljše tedanje slovenske, osobito mlajše pisatelje in pesnike, kateri so pozneje zvonec nosili in ga še nosijo v povoji in razvoji novejšje slovenske literature. „Glasnik“ je bil zrealo tedanjih slovenskih duševnih moči in ob jednom nekaka vadnica, koder so se vadili nadepolni pesniki in pisatelji slovenski pravilnega pisanja po obliki in vsebini.

Najbolj znani sotrudniki „Glasnikovi“ so: prevratni kritik Fran Levstik je pel dovršene pesni in pisal nedosežno prôzo, slavní pesnik Simon Jenko uzórne poezije, Val. Mandljev obetajoče novele, dr. Ivan Mencinger duhovite povesti, znani prelagatelj Fran Cegnar dobre pesni in kritike, imenitni prirodoznanec Fr. Erjavec krepke povesti, zbadljive in klasične prirodoznanske slike, Ivan Tušek národno blago in prirodopisne razprave, dr. Josip Štefan izvórne naravoslovne sestavke, Janko Pajek in Jakob Volčič národno blago, učení zgodovinar Davorin Trstenjak bajeslovne in jezikoslovne sestavke, Lavoslav Gorenjec prevode iz slovenskih jezikov, Ant. Umek poezije, pesnik Matija Valjavec národno blago, slavní politik in pripovedovalec Josip Jurčič uzórne povesti, Jože Podmiljšček, pripovedovalec v národnem zlogu in duhu, politik in humorist, dr. Val. Zarnik novele, bajeslovec dr. Gregor Krek pesni, Ladislav Hrovat jezikoslovne drobtine, znani književnik in preosnovatelj slovenske literaturice Josip Stritar klasične kritike.

Vseh teh in še drugih sotrudnikov „Glasnikovih“ si ne moreva natančneje ogledati; torej si hočeva na kratko načrtati delovanje nekaterih, ki imajo vže bolj ali menj vážno lice v preporodu slovenske književnosti.

Fran Levstik je ugledal luč svetá 1831. l. v Retijah pri Vel. Laščah. Po raznih zgodah in nezgodah postane naposled (1873) skriptor ljubljanske licejalne knjižnice. —

Vže 1854. l. je izdal svoje „Pesmi“ in 1856. l. dovršen prevod kraljedvorského in zelenogorskega rokopisa (zbirko z večine epskih staročeských pesnij, ki so velike starinske in pesniške vážnosti), ki ga je natisnila družba sv. Mohorja. Pisal je tudi v „Novice“ o kritiki in slovnici (Napake slovenskega pisanja 1858. l.) in podpiral „Glasnik“ sê po obliki in vsebini dovršenimi poezijami (Umetnik, Ubežni kralj . . .) in uzorno prôzo (Martin Krpan, Pot iz Litije do Čateža . . .). Leta 1861. je bil tajnik slov. čitalnice v Trstu in 1863. l. glavní sotrudnik Vilharjevih izvrstnih politíčnih novín „Naprej-a“, o čemer pa pozneje. Nekaj časa je bil potem tudi tajnik „Slov. Maticé“ in urednik slov.-nemškega slovarja in je spisal 1866. l. kratko, a jedernato in duhovito osnovano slovensko slovnico (die slov. Sprache nach ihren Redetheilen). Pozneje je sodeloval pri „Slov. Narodu“ (1868), tudi v „Mladiki“, od Jurčiča in Stritarja 1869 izdanej, nahaja se nekaj prav mojsterskih pesnij njegovih in za „Matico Slov.“ je uredil 1869. l. Vodnikove pesmi. 1870. l. je sodeloval pri Dunajskem „Zvonu“ (Lesnike, dr. Bežanec v Tožbanji vasi, o Vodnikovem rokopisu . . .) in izdajal šaljiv list „Pavliho“, ki pa so ga odpihali neprijazni domači vetrovi vže v prvem četrtoletji. Pozneje je sodeloval tudi pri „Vrtci“, kateremu je bil poseben prijatelj (Jezikoslovne stvari 1874; Otročje igre v pesencah 1880; Rimska cesta 1882; Božič odpisuje Najdihójci 1881; Kakó je v Korotáni 1886) in 1880 je izdal v klasičnem slovenskem prevodu Globočnikov „Nauk slovenskim županom“ s kratkim slovarčkom vred. Najnazadnje je bil sotrudnik „Ljubljanskega Zvona“, kjer je priobčeval po obliki in vsebini uzorne pesni in jezikoslovne razprave in napisal korenito pa strogo kritiko o Kleinmayroví „Zgodovini slovenskega slovstva“.

Fr. Levstika štejemo mej prve pesnike slovenske. Precej za Preširnom je zlagal verze, kakeršnih imamo še danes malo. Iz njih dije pravi národni duh v umétalnej obliki, neka zdravost, veselost, mladostna brezskrbnost in neka

prijetna priprostost; pesni njegove so krepke, v posebnem, jedrnatem zlogu. S tehničnim izrazom bi rekli, da so realistične. — Levstik je izboren prozajist, ki je pisal vže pred 30. leti (M. Krpán) tako prozo, kakeršnej je še danes malokdo kos. Kar pride iz njegovega peresa, vse je temeljito, izvôrno, dovršeno, klasično, vzeto naravnost iz naroda. O njem rečemo lahko: to je naše. — Levstik je učen jezikoznanec. Mnogo zaslug ima za čiščenje jezika, besedij, za pravilno skladbo in uzorno slovenščino. Z vsem pogumom in globoko umnostjo se je boril zoper ugnezdene germanizme, priporočal neprestano zbiranje besedij v narodu in učil, kako se kujejo besede, katerih nimamo, a vedno se je držal načela, da mora slovar zbirati, ne delati besedij. — Levstik je tudi strog kritik. Bilo mu je vedno za resnico, da si bije časih malo neprijetno in britko na uho, in poudarjal, da se morajo dela pretresati in presoati, potem še le dobédemo pošteno slovensko književnost, kakeršne potrebujemo. Da-si je imel mnogo nasprotnikov v svojih treznih načelih, vzlasti gledé čiščenja slovenščine, vender so se polagoma poprijemali in se še poprijemajo in treba se bode še poprijemati njegovih, da-si malo drznih načel, kajti resnično ostane vender le pravo in obvelja. In da imamo vže tako čist jezik, hvaležni moramo biti pač mnogo Levstiku. — Levstik je uplival tudi mnogo na druge slovenske pisatelje: od njega se je učil jezika Cegnar, Erjavec, Stritar, Jurčič, Tomšić in drugi in da je to res, priča nam „Valenštajn“, „Potna torba“, „Zvon“, „Tugomer“ in „Vrtec“; mnogo del, klasičnih del imamo, katere vse je gladilo spretno pero Levstikovo.

Pozdravlja Te

P. B.

Listje in cvetje.

Zlata ptičica.

Jókala se je Vidica
Pride k njej zlata ptičica,
Ptičica Vidi pévala
Vidica ptico slušala.

Pésenco spela ptičica,
Sladko zaspála Vidica,
Lepša je mlada Vidica
Nego li zlata ptičica.

(Po „Hrvatskeji narodni.“)

Anica teti za god.

Preljuba teta!

O koliko sladkega veselja čuti danes moje mlado srce, da ste zdrava in srečna doživela veseli dan svojega godú. Bog Vas živi in ohrani še mnogo mnogo let v najboljšem zdravji, sreči in zadovoljnosti. Ako ljubi Bog moje molitev usliši, katero vsaki dan ponavljam za Vaše

srečo in zdravje, potem se bodem tega dné še dolgo vrsto let z Vami veselila tudi jaz, ki Vas prisrčno ljubim. Bog Vam naj podeli vse, kar je dobrega na tem svetu, a na ónem bodi Vam v plačilu za Vaše dobrote in ljubezen do mene rajsko veselje. Vzprijmite prisrčni poljub od svoje nečakinje

Anice.

Skakalnica.

(Priobčil J. B.)

M							A
	S	A	E	E	N	B	
	O	N	L		Z	S	G
	J	A	I	S	I	E	
	U	T	V	O	N	T	
	E	A	B	R	E	R	
	O	C	V	H	S	H	
N							A

(Rešitev in imena rešilcev v prihodnjem listu.)